

Els Moes bladert door de tijd

Els Moes maakt schilderijen die het resultaat zijn van manifeste handelingen met verf. Ze doet dat op berekende wijze, hoewel de uitkomst van tevoren nooit vast staat. De verf op haar doeken heeft een opbrengst die je niet kunt voorspellen. Hoe sober ze ook werkt, het rendement is hoog. De schilderijen ogen karig, maar er zit veel werk in. Het voornemen waarmee aan het schilderij wordt begonnen, brengt als consequentie met zich mee dat er minutieus aan moet worden gewerkt. De schilderijen zijn abstract, maar in hun concrete gedaante – verf op doek – weer niet. Hoe de verf ook is vastgelegd, het schilderij beantwoordt aan de beweeglijkheid van de waarneming die verandert met het verstrijken van het licht. Nooit is het vlak of monochroom.

In feite moet iedere kunstenaar de kunst opnieuw uitvinden. Met hem of haar begint de kunst weer van voren af aan. Alles is al gedaan, maar toch is er door de kunstenaar nog niets tot stand gebracht. Ieder doek dat wordt geschilderd komt uit de duisternis te voorschijn. Je begeeft je op de tast op weg, geleid door wat je ooit hebt gezien. Bij Els Moes zijn de schilderijen een vorm van archeologisch onderzoek, in metaforische, schilderkunstige zin. Voor ze aan een studie aan de kunstacademie begon werkte ze bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. De aandacht voor sporen van de geschiedenis in het aardoppervlak en het opdiepen daarvan heeft in haar schilderijen een specifieke gedaante aangenomen. Doordat het om een fundamenteel onderzoek gaat naar hoe verf zich op het doek voordoet, kun je sporen op het doek nauwkeurig traceren. Dat komt vooral doordat het werk in een zorgvuldig en geconcentreerd werkproces tot stand komt. Natuurlijk verhoudt Els Moes zich tot de categorie die in de kunstgeschiedenis fundamentele schilderkunst wordt genoemd. Ook zijn er referenties aan het minimalisme, de materieschilderkunst, de Zero-beweging, en de arte povera. Die stromingen uit het eind van de jaren vijftig en het begin van de jaren zestig in de twintigste eeuw vormen een grondlaag onder haar werk. Daarin verricht ze haar schilderkunstig bodemonderzoek: graven naar de betekenis van de schilderkunst als medium. Er wordt iets aan de oppervlakte gebracht. De schilderijen verbeelden niet iets, maar zijn nadrukkelijk hun eigen gedaante: landschappen van verf, in reliëf uitgevoerd. Het doek vangt het licht en brengt daarmee tekening in de verf aan. Er ontstaat ruimtelijkheid. Door middel van het beperkte materiaal wordt het veelomvattende immateriële onderzocht. De schilderijen bladeren met hun gedaante door de tijd. Er worden sporen aangetoond. Els Moes schildert in zwart en wit. Heel spaarzaam gebruikt ze kleur. Het werk van Els Moes onderscheidt zich doordat het zijn visuele eenduidigheid onmiddellijk verliest als je je verdiept in de manier waarop het werk tot stand komt. Die is overigens afleesbaar aan de uiterlijke gedaante ervan. De doordachte voornemens die eraan ten grondslag liggen worden door de handmatige, ambachtelijke werkwijze opgelost in gevoelsmatige overwegingen. Daardoor ontstaat symbiotisch werk waarin het onverenigbare met elkaar in overeenstemming wordt gebracht. Dat is iets waarover je blijft verwonderen als je naar de schilderijen kijkt.

Concentratie, beheersing, discipline vormen de drie-eenheid van het werk. Alle lijnen in het werk worden een voor een getrokken. Vrijwel iedere associatie wordt vermeden. Wat zich desondanks aandient, wordt zo veel mogelijk geobjectiveerd. Het schilderij onttrekt zich aan iedere particuliere overweging. Toch vormen ze de neerslag van uiterst persoonlijke drijfveren. De schilderijen dragen uit dat ze in langdurige sessies in aandachtige rust tot stand komen. De essentie van wat ze wil laten

zien draagt ze over aan het schilderij. Daardoor gaat het des te nadrukkelijker steeds over het verschil tussen het schilderij en de zichtbare werkelijkheid. Bij het aantonen daarvan gaat ze ieder effectbejag uit de weg. Alle handelingen die ze verricht zijn stelselmatige uitwerkingen van onontkoombare indrukken.

Els Moes is er zich uiterst bewust van waaraan ze het maken van haar werk ontleend: haar afkomst, verblijf en bestemming. Die brengt ze met elkaar in overeenstemming in composities die je ook als muziek uit zou kunnen voeren. Iedere verschuiving in het ritme veroorzaakt een andere klank, waardoor kracht kwetsbaar wordt en het gevoelige sterk. In het schilderen wordt de handeling een verhandeling.

Alex de Vries
2010